

"מפרי הארץ"

"פרישת ויצא"

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ זֶרְנָה" (כוז' י')

חולין דף צא'

גמרא: כתיב "הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך". מאי רבותיה בהבטחה לתת את השטח הקטן שהוא שוכב עליו?

ומתריצין: אמר רבי יצחק: מלמד, שקפלה הקדוש ברוך הוא לכל ארץ ישראל, והניחה תחת יעקב אבינו, כדי שתהא נוחה ליכבש לבניו, כאילו אינה אלא ד' אמות שהוא שוכב עליהם.

בספר שלמת יוסף: מביא ביאור בדברי הגמ' כאן בשם הגה"צ ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. דהנה הגמ' במס' סנהדרין (קז א) קוראת לא"י ארץ הצבי משום שפשטה וגמדה. כשם שעורו של הצבי כאשר פושטים אותו הוא מתכווץ, שכאשר הוא על הצבי הוא היה הרבה יותר גדול, כך גם א"י ארכה רחבה ושטחה תלויים במספר היהודים המצוי בה, כאשר מצויים בה הרבה יהודים, הרי היא פשטה, וכאשר מצויים בה מעט יהודים היא בבחינת גמדה - מתכווצת.

כדי ליצור את הסגולה: הנפלאה הזו לא", קיפל הקדוש ברוך הוא את כל הארץ תחת יעקב אבינו, כדי לסמל, שכאשר יעקב אבינו נמצא בא"י היהודי היחיד הרי כל הארץ מתכווצת תחתיו, וזו גם הסברא של - תהיה נוחה להכבש לבניו, משום שכל מקום שבו תדרוך רגליו בא"י אף תתרחב בארץ מחמתו ודו"ק.

הקשה החידושי הרי"ם: הרי קיי"ל (קידושין ס"ז ע"ב) מכר לו עשו שדות בעשר מדינות, כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן, דסדנא דארעא חד הוא, וא"כ אמאי ה' צורך לקפל כל א"י תחתיו, והרי שכיבה הוא מגדרי קנין חזקה (ב"ב נ"ג ע"ב), וממילא קנה את הכל.

ותירץ: דבכלים (פ"א מ"ו) שנינו עשר קדושות יש לארץ ישראל, והגבוה מכולם הוא קודש הקודשים, לכן קיפל הקדוש ברוך הוא כל העשר קדושות תחת קודש הקדשים. והאמרי אמת ז"ל (ליקוטי יהודה פ' וישלח) תירץ באופן אחר, דכיון דארץ ישראל גמדה ופשטא (גיטין נ"ז ע"א), שהוא ארץ הצבי, ממילא לא שייך למימר בזה סדנא דארעא חד הוא, דישי קרקע שלא ה' בזמן יעקב, לפיכך הוצרך לקפל את הארץ תחתיו.

ואדמו"ר הלב שמחה: ז"ל תירץ שכמו שה' האבנים מריבות זו עם זו - עלי יניח צדיק את ראשו, כן היו האדמות מריבות זו עם זו שיעקב ישכב עליהם, לכן קיפל הקדוש ברוך הוא כל א"י תחתיו של יעקב, להשקיט את תלונתם.

הגרעק"א: ג"כ נשאל שאלה זו (דפו"ח ח"ב ע' צ"ב) דנימא דקנה ע"י חזקה די' שדות בי' מדינות שקנה כולם משום דסדנא דארעא חד הוא. ותירץ כפשוטו, שהגמרא דייק כן מלשון הכתוב הארץ "אשר אתה שוכב עלי" - לך אתננה. ומשמע רק מה שהוא שוכב עליו ממש קנה, ועל זה מקשה שפיר מאי רבותא בזה, ולזה משני מלמד שקפל הקדוש ברוך הוא לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו, ושפיר מתקיים הארץ "אשר אתה שוכב עליה" ממש כפשוטו.

בגמרא: ויאמר שלחני כי עלה השחר - אמר לו: גנב אתה או קוביוסטוס אתה שמתירא מן השחר? אמר לו - מלאך אני, ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו.

בספר מרפסין איגרא: (פ' וישלח): קשה: הלא במסכת חגיגה (יב, ב) שנינו, כי אין מלאכי השרת אומרים שירה אלא בלילה. כיצד, אם כן, אמר המלאך כי הגיע זמנו לומר שירה בעלות השחר?

ותירץ הגרש"ז ברוידא ז"ל, דהנה במהרש"א בחידושי אגדות על מסכת חגיגה (שם) מובא, שיש לחלק בין מלאכים הנבראים בכל יום, שאין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום שנבראו, לבין מלאכים כגבריאלי ומיכאל, שאומרים שירה תמיד.

עוד: כתב שם לתרץ. דהנה החזון איש (חלק אורח חיים סימן יג מכתב ב) מחלק בין המלאכים הרגילים, לבין מלאך פרטי. והשירה האמורה כאן אינה השירה של המלאכים המתחלקים למשמרות, שהם מלאכים מיוחדים שנבראו לך, אלא שיש עוד מלאכים לתעודות ידועות, שהם מלאכים פרטיים, וכזה היה שרו של עשו - מלאך פרטי, וזו הפעם שרצה לומר שירה היה ביום, ובעוד לילה לא היה רשאי לך.

סג

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' אדם שלא כרע במגן אברהם האם יש לו תקנה ?

תשובה: לא מצאנו אבל בעוד יסף חי (לבעל הבא"ח תולדות) כתב בשם הגר"פ שיכרע בהאל הקדוש דג' ראשונות כחדא חשיבא.
ב' האם מותר להוריד פזל בשבת מצד כותב שמחבר חלקי הציור?

תשובה: אם משלבים אחד לשני (כשלהב אל אחותה) או נותן בתוך מסגרת אסור ואם רק בונה על השולחן מותר כדומה לדלת הננעלת (מ"ב שמ' סק' דרשו).

זושיץ בישפט

א' ראובן מצא סגריה חשמלית בקופסה והמטען לא היה שם האם הוא סימן וחייב להכריז או דלא הוא סימן והרי אילו שלו? תשובה: לכאורה הוא סימן, ואפילו שאינם בגוף הסגריה רק העדר המטען הוא סימן (רסב' סעיף כא')

ב' התקין מזגן בקומה א' והתחתון בקומה תת קרקעית טוען שהמים חודרים לביתו דרך כותלו על מי מוטל לתקן את הנזק? תשובה: לסלק ודאי שהוא צריך ואם נוצרת רטיבות על ידי הטפטוף ישאל לחכם. *צ"ע אם זה גירי דילי כי בהפעלת המזגן הוא כמזיק בידים. (עיין בסימן קנה')

אבן העזר

א' מזכירה בקופת חולים שואלת שכשעונה לטלפונים מחייבים אותה לומר שלום לכל מי שמתקשר וכאשר יודעים שהוא איש האם מותר לה לומר שלום?

תשובה: עיין בשו"ע שאישה לא תשאל בשלום איש וכל אחד ישאל את רבותיו (עיין סימן כא' סעיף ו').

ב' האם השוויגר יכולה להגיש לחתן שלה הרי אין משתמשים באישה?

תשובה: אם עושה את זה רק לו יש מקום לחשוש אבל אם מגישה לכולם מותר כי זה לא במיוחד לו (סימן כא' סעיף ה')

יורה דעה

א' א' אדם שנותן יותר מהראוי לו האם מותר לבקש ממנו צדקה?

תשובה: אסור והתובע אותו עתיד ליתן את הדין. (סימן רמ"ח טז')

ב' האם מותר לכתוב בצוואה שכל נכסיו יהיו הקדש לכאורה נותנים חומש ולא יותר?

תשובה: רשאי דכל מה שנאמר לא יבזבז אדם יותר מחומש הוא בכדי שלא יצטרך לבריות ולאחר מותו לא שייך בזה (עיין סימן רמט' סא' ברמ"א) אבל צריך להשאיר קצת כדי לקיים מצוות ירושה לבניו. (עיין חושן משפט סימן רפא' סעיף א' ועיין פסקי תשובה)

"תפקידו של מלאך"

בגמרא: ויאמר שלחני כי עלה השחר כו' א"ל מלאך אני ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו.

בספר הקדוש עבודת ישראל (פ' וישלח) מביא רעיון נפלא למה רק עכשיו הגיע זמנו של שרו של עשיו לומר שירה, אחרי שעבר יותר מאלפיים שנה מבריאת העולם.

אלא דאיתא בזה"ק הק' משל לבן המלך שאביו המלך רצה לבחון אותו אם הוא נאמן למלכותו, ושלח בסתר א' ממשרתיו שיפתנו לעשות עבירה, ואם בן המלך אינו משתכנע, ולא אובה לשמוע בקולו, אז ישמח המשרת שעמד במשימתו, וזהו שירותו למלך.

כמו כן כן שהתאבק יעקב עם המלאך, שזה ה' מאבק ברוחניות בכל עניני ספיקות וחקירות, ויוכל לו, שניצח את המלאך, ועד עכשיו לא ה' אדם שכבש אותו לגמרי, ובזה הצליח שרו של עשיו לעשות את אשר הוטל עליו, ש"לא" ישמעו בקולו, ולכן דייקא אז הגיע זמנו לומר שירה, וכלשוננו: אחרי שראה בריה הנבחרת - יעקב איש תם כי לא יוכל לו, אמר שלחני כי עלה השחר, והגיע זמנו לומר שירה שלכך נבראתי, וברוך ה' שפעלתי פעולתי, לכן אני חפץ לומר שירה. [דף על דף במקום]

Beit.horaah.613@gmail.com beisyosefsholem@gmail.com

ניתן להורדה באתר דרשו